

Bruksela, 22 listopada 2019 r.
(OR. en)

14303/19

SAN 473
SOC 757
ECOFIN 1053
COMPET 754

NOTA

Od: Sekretariat Generalny Rady

Do: Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada

Dotyczy: Przygotowania do **Rady ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Ochrony Konsumentów** w dniu 9 grudnia 2019 r.

Gospodarka dobrobytu – kolejne kroki w zakresie inwestowania w zdrowie będące jednym z jej kluczowych elementów

–Deбата orientacyjna

Delegacje otrzymują w załączeniu notę prezydencji. Ma ona stanowić podstawę debaty orientacyjnej zatytułowanej „Gospodarka dobrobytu – kolejne kroki w zakresie inwestowania w zdrowie będące jednym z jej kluczowych elementów”, która zostanie przeprowadzona podczas Rady (EPSCO) zaplanowanej na 9 grudnia 2019 r.

Gospodarka dobrobytu – kolejne kroki w zakresie inwestowania w zdrowie będące jednym z jej kluczowych elementów

W dniu 24 października 2019 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła konkluzje¹ w sprawie gospodarki dobrobytu jako **nowego podejścia horyzontalnego do podejmowania decyzji politycznych, nakreślające priorytety i sposób sprawowania władzy.**

W konkluzjach podkreśla się, że **gospodarka dobrobytu stawia ludzi i ich dobrobyt w centrum procesu kształtowania polityki i procesów decyzyjnych oraz postrzega dobrobyt ludzi i trwały wzrost gospodarczy** jako wzajemnie wzmacniające się elementy, a nie sprzeczne ze sobą cele. W szczególności zakłada ona horyzontalną współpracę różnych obszarów polityki, takich jak zdrowie, ochrona socjalna, zatrudnienie, równouprawnienie płci, konkurencyjność, środowisko i edukacja.

Zdrowie jest jednym z zasadniczych czynników i elementów dobrobytu. Pozytywny wpływ lepszego stanu zdrowia na inne aspekty przyczyniające się do dobrobytu człowieka – takie jak poziom wykształcenia i udział w rynku pracy – oraz na potencjalne oszczędności dla społeczeństwa zdecydowanie wykracza poza sam wpływ na wzrost produktu krajowego brutto. Z drugiej strony, zły stan zdrowia nie tylko pociąga za sobą koszty ludzkie, ale oznacza też znaczne obciążenie dla społeczeństwa i finansów publicznych. Z ekonomicznego punktu widzenia **zapobieganie problemom zdrowotnym i promocja zdrowia** są skuteczniejszymi sposobami poprawy dobrobytu niż leczenie chorób, gdy te już wystąpią.

Urzeczywistnianie gospodarki dobrobytu opiera się na trwałym wzroście będącym warunkiem wstępnym poprawy dobrobytu ludzi, który ze swej strony jest warunkiem wstępnym trwałego wzrostu. Polityka ta musi opierać się na badaniach naukowych i innowacjach wykorzystujących potencjał danych. Unia Europejska dysponuje instrumentami, takimi jak program „Horyzont Europa”, które pozwalają wzmocnić bazę wiedzy na rzecz promowania dobrobytu.

¹ Konkluzje Rady w sprawie gospodarki dobrobytu przyjęte w dniu 24 października 2019 r. (dok.13432/19).

Gospodarka dobrobytu opiera się na podstawowych wartościach europejskich, takich jak solidarność, poszanowanie praw człowieka, ochrona socjalna, powszechny dostęp do opieki, równouprawnienie płci, dostęp do edukacji oraz bezpieczne warunki pracy. Zapewnienie poszanowania godności osoby ludzkiej i wspieranie dobrobytu obywateli należą do podstawowych celów UE zapisanych w Traktacie o Unii Europejskiej (art. 2 i 3).

Konkluzje Rady zawierają odniesienie do kilku istotnych zagadnień ściśle związanych z polityką zdrowotną. W tym kontekście prezydencja chciałaby zwrócić szczególną uwagę na zdrowie psychiczne, starzenie się w dobrym zdrowiu oraz transformację cyfrową usług zdrowotnych i społecznych.

Nie można mówić o zdrowiu, nie biorąc pod uwagę zdrowia psychicznego. Zdrowie psychiczne jest jednym z podstawowych warunków wstępnych dobrostanu. Systematyczne i zorientowane na wyniki działania mające na celu rozwiązanie problemu obciążenia, jakie zły stan zdrowia psychicznego stanowi na szczeblu krajowym i unijnym, obejmują profilaktykę, wczesne wykrywanie i leczenie trudności w uczeniu się i zaburzeń psychicznych, wdrażanie najlepszych praktyk w celu przeciwdziałania zagrożeniom psychospołecznym w miejscu pracy, a także lepszą współpracę między różnymi sektorami polityki. Takie działania mogą przynieść ogromne pozytywne skutki dla rynku pracy i dla gospodarki.

Aby zapewnić dobry stan zdrowia psychicznego i dobrobyt całej populacji, nie wystarczy skoncentrować się wyłącznie na leczeniu zaburzeń psychicznych, lecz należy również aktywnie promować dobrostan psychiczny w miejscu pracy, w szkole i we wczesnej edukacji, i czynić to we wszystkich społecznościach.

Dobry stan zdrowia psychicznego poprawia jakość życia osób w każdym wieku. Każdy etap życia ma swoje specyficzne czynniki decydujące o zdrowiu psychicznym i specyficzne związane z nim problemy. Jednak dobre zdrowie psychiczne i rozwijanie umiejętności w zakresie zdrowia psychicznego przyczyniają się przez całe życie do zwiększenia odporności i zdolności dostosowania się do rosnącego tempa zmian, które zachodzą w życiu zawodowym i codziennym, oraz do złożonego charakteru modeli pracy.

Od 1999 r., kiedy to po raz pierwszy w unijnym programie w dziedzinie zdrowia² ujęto zdrowie psychiczne, poczyniono znaczne postępy. Pomimo tych postępów – wynikających między innymi z wdrażania Europejskiego paktu na rzecz zdrowia i dobrostanu psychicznego³ – zdrowie psychiczne staje się jednym z decydujących wyzwań zdrowotnych w XXI wieku, zarówno na szczeblu europejskim, jak i światowym. Zmiany w życiu zawodowym pod względem treści pracy, sposobów pracy i relacji między pracodawcami a pracownikami nasilą tę tendencję, gdyż będą powodować szczególne wymogi, jeśli chodzi o umiejętności społeczne, emocjonalne i poznawcze. W wyniku tych zmian coraz większe znaczenie na rynku pracy zyskuje kapitał ludzki organizacji, a u jego podstaw leży dobry stan zdrowia psychicznego.

W konkluzjach Rady w sprawie gospodarki dobrobytu zwraca się uwagę na konieczność promowania dobrego zdrowia psychicznego i czynienia postępów w profilaktyce, wczesnym diagnozowaniu i leczeniu zaburzeń psychicznych oraz przeciwdziałaniu ich stygmatyzacji. Priorytety polityczne mogą obejmować środki na rzecz promowania zdrowia psychicznego, takie jak opracowywanie metod diagnostycznych i bardziej systematycznych programów wsparcia, promowanie niedyskryminacji w pracy i w edukacji oraz zmniejszanie stresu w miejscu pracy. Poprawiłoby to jakość życia milionów Europejczyków i przyczyniłoby się do poprawy warunków pracy, a tym samym do wzmocnienia gospodarki.

Kompleksowa, międzysektorowa unijna strategia na rzecz zdrowia psychicznego pomoże ukierunkować w długim terminie politykę i działania, oparte na dowodach naukowych i ocenach skutków.

Dekada starzenia się w dobrym zdrowiu. Długowieczność to w dużej mierze zasługa europejskiego modelu społecznego: wiele chorób zostało przewyciężonych, a ochrona socjalna zmniejszyła ubóstwo i nierówności. Starzenie się społeczeństwa to jedna z konsekwencji tego sukcesu, która jest powiązana z innymi zmianami demograficznymi.

² Rezolucja Rady w sprawie promocji zdrowia psychicznego, przyjęta w dniu 18 listopada 1999 r., Dz.U. C 86 z 24.3.2000, s. 1–2.

³ Europejski pakt na rzecz zdrowia i dobrostanu psychicznego (2008), https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/docs/pact_en.pdf.

Promocja zdrowia i zapobieganie chorobom, środki w zakresie zdrowia publicznego, zwalczanie najważniejszych chorób oraz postępy w opiece zdrowotnej przyczyniły się łącznie do wzrostu średniej długości życia. Promowanie aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu stanowi jeden z priorytetów na szczeblu krajowym i europejskim⁴, lecz wymaga obecnie dodatkowego impulsu. Promowanie zdrowia trwającego całe życie przyczynia się do większej długowieczności, a także do obniżenia kosztów opieki.

Należy pilnie zacząć postrzegać starzenie się społeczeństw jako coś więcej niż tylko kwestię zrównoważoności gospodarki narodowej. Długowieczność stwarza możliwości dla rynku pracy i dla gospodarki, lecz wymaga środków wsparcia pozwalających wszystkim obywatelom na czynny udział w życiu społecznym i zawodowym. Bezpieczne i zdrowe miejsca pracy przekładają się na dłuższe życie zawodowe, a także zapobiegają chorobom i wypadkom związanym z pracą i wysokim kosztem generowanym przez takie choroby i wypadki.

Starzenie się społeczeństwa ma wpływ na wszystkie sektory społeczne, takie jak opieka zdrowotna, systemy emerytalne, mieszkalnictwo oraz rynki towarów i usług⁵. W wielu różnych obszarach polityki reakcje na zmiany demograficzne wymagają odnowienia. Wspólnym celem jest realizacja polityk w zakresie starzenia się, które umożliwiają aktywne, zdrowe, włączające i niezależne życie. Prezydencja uważa, że związanymi ze starzeniem wyzwaniem i możliwościami w dziedzinie polityki należy zająć się w sposób międzysektorowy, należycie uwzględniający kwestie pokoleniowe i związane z płcią.

Starzenie się nie wpływa w ten sam sposób na wszystkie grupy społeczno-ekonomiczne. Prezydencja jest zdania, że problemem nierówności w starzejącej się populacji należy zająć się poprzez system opieki zdrowotnej i usługi społeczne, ale także poprzez zapewnienie odpowiednich dochodów i emerytur i ograniczenie ubóstwa.

Istnieje wiele różnych czynników wpływających na zdrowie, które oddziałują na zdolność ludzi do wykonywania codziennych czynności przez całe życie. Podejmowane środki muszą stanowić wkład w promowanie aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu oraz profilaktykę chorób, zachęcanie do nabywania przez całe życie umiejętności i kompetencji zawodowych i życiowych, wzmacnianie pozycji osób starszych i wspomaganie społeczności wspierających.

⁴ Srebrna gospodarka. Przegląd działań Komisji Europejskiej (2019), <https://silvereconomyforum.eu/wp-content/uploads/2019/07/Silver-Economy-Brochure.pdf>.

⁵ Forum wysokiego szczebla w sprawie srebrnej gospodarki, Helsinki, 9–10 lipca 2019 r., <https://silvereconomyforum.eu/>.

Szukając rozwiązań w obliczu zmian demograficznych i sposobów gwarantowania zasobów umożliwiających godne życie⁶, należy w pełni wykorzystywać innowacje społeczne i cyfrowe. Ponadto kluczowym warunkiem powodzenia polityk dotyczących wszystkich sektorów jest przewidywanie przyszłych skutków zmian demograficznych.

Spoleczeństwo cyfrowe ma sprzyjać dobrobytowi obywateli. Innowacyjne osiągnięcia technologiczne, zwłaszcza cyfryzacja i sztuczna inteligencja, powodują zmianę sposobu, w jaki można propagować dobrobyt i świadczyć usługi zdrowotne i społeczne⁷. Może to sprzyjać wzrostowi racjonalności pod względem kosztów, wydajności i jakości usług, a także zwalczaniu nierówności w dostępie i nierówności wyników. Zwłaszcza pracownicy służby zdrowia muszą być odpowiednio przeszkoleni, tak by sektor zdrowia był w stanie w pełni wykorzystywać nowe technologie.

Duże możliwości, jeśli chodzi o dalsze postępy w zakresie promocji zdrowia i rozwiązywania problemów związanych z opieką zdrowotną daje cyfryzacja. Cyfrowe systemy informacyjne odgrywają kluczową rolę w tworzeniu zintegrowanej opieki. Państwa członkowskie mogą uczyć się od siebie nawzajem, a także współpracować na rzecz stworzenia interoperacyjnego ekosystemu na potrzeby e-zdrowia i na rzecz programów inwestycyjnych dla infrastruktury cyfrowej w Europie⁸.

Ponieważ technologia rozwija się szybko, ważne jest, aby wszyscy ludzie mieli przez całe życie możliwość nabywania umiejętności i kompetencji, by móc reagować na wyzwania i wykorzystywać możliwości związane z cyfryzacją i nowymi formami pracy. Wiele badań wskazuje, że wykorzystanie narzędzi cyfrowych zależy od wiedzy i umiejętności cyfrowych, a nie od samego wieku, należy jednak rozwiązać problem braku umiejętności cyfrowych wśród osób starszych i grup w niekorzystnej sytuacji.

Możliwość dostępu do własnych danych dotyczących zdrowia i danych społecznych jest jednym z ważnych elementów opieki skupionej na pacjencie. Dobrze zaprojektowane systemy cyfrowe uwzględniają bezpieczeństwo na etapie projektowania i są zgodne z przepisami o ochronie danych i odpowiednimi normami etycznymi. Systemy opracowane na podstawie tych zasad pomagają wykorzystać potencjał danych dotyczących zdrowia i danych społecznych w sektorze zdrowia publicznego, w badaniach naukowych i w innowacjach.

⁶ Konkluzje Rady w sprawie zdrowego i godnego starzenia się, przyjęte 30 listopada 2009 r. (dok. 15955/09).

⁷ Konkluzje Rady w sprawie zdrowia w społeczeństwie cyfrowym – dokonywanie postępów w zakresie innowacji w dziedzinie zdrowia wykorzystujących potencjał danych, przyjęte 8 grudnia 2017 r. (dok. 14079/17).

⁸ Wytyczne EHealth Network (2019), https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/ev_20190611_co922_en.pdf.

Aby przyspieszyć trwające prace nad transgraniczną wymianą danych dotyczących zdrowia, Komisja wyszła z inicjatywą utworzenia europejskiej przestrzeni danych dotyczących zdrowia⁹. Za inspirację przy jej tworzeniu mogą posłużyć: infrastruktura usług cyfrowych w dziedzinie e-zdrowia dotycząca e-recept i kartotek pacjentów, prowadzone w ramach europejskich sieci referencyjnych konsultacje kliniczne w sprawie pacjentów cierpiących na choroby rzadkie oraz rodząca się współpraca w celu zebrania ponad 1 mln zsekwencjonowanych genomów¹⁰, a także inne infrastruktury badawcze unaoczniające korzyści płynące z wymiany danych dotyczących zdrowia. Europejska przestrzeń danych dotyczących zdrowia mogłaby zostać wsparta prawodawstwem europejskim i krajowym lub innymi instrumentami, które służą praktycznemu wdrożeniu przepisów o ochronie danych, bezpieczeństwa danych i powiązanych zasad etycznych, w szczególności w kwestii wtórnego wykorzystywania danych dotyczących zdrowia i danych społecznych.

⁹ Pismo określające zadania skierowane do Stelli Kyriakides, kandydatki na komisarza ds. zdrowia, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/mission-letter-stella-kyriakides_en.pdf.

¹⁰ Komunikat Komisji w sprawie transformacji cyfrowej opieki zdrowotnej i społecznej (dok. 6451/18) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2018:233:FIN>.

Podsumowanie

Gospodarka dobrobytu opiera się na zasadach Europejskiego filaru praw socjalnych, a także na podejściach „zdrowie we wszystkich politykach” i „jedno zdrowie”, przyczynia się do realizacji globalnej Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 oraz sprzyja międzysektorowej współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i unijnym. Konkluzje wydane niedawno przez Radę mają na celu wzmocnienie roli polityki zatrudnienia, polityki społecznej, polityki zdrowotnej i polityki edukacyjnej w procesie europejskiego semestru.

W związku z powyższym prezydencja zwraca się do Rady o przeprowadzenie debaty orientacyjnej na podstawie następujących pytań:

1. Przy opracowywaniu konkretnych działań mających na celu postępy w zakresie gospodarki dobrobytu – jakie działania są niezbędne do zapewnienia silnego wkładu polityki zdrowotnej przy jednoczesnym wspieraniu międzysektorowego dialogu na szczeblu UE?
 - a) Konkretniej – jakie kluczowe elementy powinny zostać ujęte w unijnej strategii UE na rzecz zdrowia psychicznego, tak by w jak najlepszy sposób wesprzeć wysiłki państw członkowskich?
 - b) W kontekście zmian demograficznych – jakie działania należy podjąć w celu promowania aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu oraz w celu wsparcia polityk dotyczących starzenia się, które opierają się na profilaktyce i działaniu z wyprzedzeniem?

2. Jeśli chodzi o przyszłość – w jaki sposób państwa członkowskie i Komisja mogłyby pracować nad stworzeniem europejskiej przestrzeni danych dotyczących zdrowia, wykorzystując obecne i nowe inicjatywy, tak by umożliwić lepsze wykorzystanie danych dotyczących zdrowia w opiece, zdrowiu publicznym i badaniach z korzyścią dla dobrobytu wszystkich ludzi?